

Årsoppsummering scenekunst 2023

Årsoppsummering scenekunst 2023

Copyright © 2024

Kulturrådet / Arts Council Norway

Kulturdirektoratet / Arts and Culture Norway

All Rights Reserved

Utgitt av Kulturdirektoratet på vegne av Kulturrådet i kommisjon hos
Vigmostad & Bjørke AS.

ISBN: 978-82-8105-167-6

Grafisk produksjon: John Grieg, Bergen

Sideombrekking og omslag ved forlaget

Kulturdirektoratet

Postboks 4808 Nydalen

0422 Oslo

Tlf.: +47 21 04 58 00

E-post: post@kulturdirektoratet.no

Materialet er vernet etter åndsverkloven. Uten uttrykkelig samtykke er eksemplarframstilling bare tillatt når det er hjemlet i lov eller avtale med Kopinor.

For mer informasjon om Kulturdirektoratets og Kulturrådets utgivelser:
www.kulturdirektoratet.no

Utgivelsen er en del av Kulturdirektoratet og Kulturrådets notatserie. Notatene i serien er som regel utarbeidet av Kulturdirektoratet, noen ganger i kraft av å være Kulturrådets sekretariat. Kulturrådet står som utgiver av notater som gjelder Norsk kulturfond. Notatserien omfatter blant annet kunnskapsoppsummeringer, interne vurderinger, mindre utredninger, statistikk og analyse, årsoppsummeringer, konferansebidrag og foreløpige forskningsresultater. Utgivelser som er utarbeidet av eksterne leverandører på oppdrag for Kulturdirektoratet eller Kulturrådet, utgis i serien Kulturrappport.

Vurderinger og konklusjoner som kommer til uttrykk i utgivelsene, gjenspeiler ikke nødvendigvis Kulturdirektoratets eller Kulturrådets oppfatninger.

Vigmostad & Bjørke AS er Miljøfyrtårn-sertifisert, og bøkene er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.

Miljøfyrtårn[®]

Innhold

Del 1

Innledning	5
1.1 Kulturrådet og Norsk kulturfond	5
1.2 Scenekunst i Norsk kulturfond	7

Del 2

Oppsummering av året	8
2.1 Scenekunstfeltet i 2023	8
2.2 Scenekunst i Kulturrådet i 2023	11

Del 3

Fagutvalgene og tilskuddsordningene	18
3.1 Faglig utvalg for teater	18
3.2 Faglig utvalg for dans	18
3.3 Faglig utvalg for scenekunst	19
3.4 Varamedlemmer for scenekunstutvalgene	19
3.5 Ordningen <i>forprosjekt – scenekunst</i>	20
3.6 Fri scenekunst – prosjekt (teater og dans)	22
3.7 Fri scenekunst – prosjekt – teater	24
3.8 Fri scenekunst – prosjekt – dans	26
3.9 Fri scenekunst – kunstnerskap	28
3.10 Formidling/gjestespill	28
3.11 Arrangørstøtte scenekunst	30
3.12 Scenekunsthøgskoleprosjekt og publikasjoner	34

Kilder	37
---------------	----

Innledning

Med denne årsoppsummeringen for 2023 ønsker Kulturdirektoratet å presentere tall, tendenser og utviklingstrekk fra Norsk kulturfonds tilskuddsordninger på scenekunstområdet. Hensikten er å styrke kunnskapen om Norsk kulturfond og legge grunnlaget for dialog med søkerne og aktørene på feltet. Rapporten er basert på data fra innkomne søknader og rapporter og Kulturrådets og fagutvalgenes referater og rapportering.

Rapportens første del er en kortfattet presentasjon av Norsk kulturråd, Norsk kulturfond og fagområdet scenekunst. I rapportens andre del presenteres en oppsummering av året 2023 på scenekunstheltet, og utviklingen av Kulturrådets portefølje av ordninger, forskning og særskilte satsinger beskrives. Tredje del av rapporten presenterer de tre fagutvalgene på scenekunstområdet, samt de syv tilskuddsordningene utvalgene forvalter. For hver ordning beskrives tendenser i søknadene gjennom året og utvalgenes prioriteringer og observasjoner.

Tallmaterialet knyttet til søknader og tildelinger i denne årsoppsummeringen er hentet fra Kulturrådets og fagutvalgenes saksdokumenter og kan avvike fra endelige regnskapstall.

1.1 Kulturrådet og Norsk kulturfond

Kulturrådet forvalter Norsk kulturfond, som er den viktigste statlige finansieringskilden til den frie og prosjektbaserte delen av norsk kunst- og kulturliv. Rådet er oppnevnt av regjeringen og fordeler fondets midler ut fra faglig og kunstnerisk skjønn i samsvar med fondets formål. De fleste vedtakene fattes i underliggende fagutvalg og vurderingsutvalg.

Den 1. januar 2023 endret Kulturrådets administrasjon navn til Kulturdirektoratet. Rådskollegiet som forvalter Norsk kulturfond, beholdt navnet Kulturrådet. Hensikten var å rydde i rollene: Kulturdirektoratet utfører oppdrag på vegne av de politiske myndighetene, mens Kulturrådet fatter sine vedtak på armlengdes avstand fra politikken – med sekretariats-tjenester fra direktoratet. I kjølvannet av navneendringen vedtok Stortinget

i juni 2023 endringer i lov om Kulturrådet. Endringene rendyrker kulturrådsloven som en lov om «armlengdeorganet» Kulturrådet.

Kulturrådet og Norsk kulturfond har ifølge loven som formål «å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og å bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig». Behovet for stabilitet og langsiktighet i kulturfeltet avveies mot behovet for endringer og nye initiativ. Gjennom rundt 40 tilskudds- og innkjøpsordninger bevilges det midler til visuell kunst, scenekunst, musikk, litteratur, tidsskrift og kritikk, kulturvern samt tverrfaglige og tverrkunstneriske uttrykk. Det gis tilskudd til kortvarige og langvarige prosjekter, arrangører, festivaler, virksomheter og arenaer som sikrer at det som skapes, når ut til publikum og bidrar til offentlige samtaler.

I Kulturrådets strategi for 2021–2024 er det valgt to satsingsområder for å sikre at rådets og fondets formål innfris: Det første er «mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser». Her vises det også til kunst og kultur for og med barn og unge. Det andre satsingsområdet er «større ytringsrom – friksjonsfylte fellesskap».

» **Tabell 1** Avsetninger i Norsk kulturfond 2021–2023, ordinær budsjetttramme og fordeling på fagområder.^a

Fagområde	Ordinært budsjett 2021	Ordinært budsjett 2022	Ordinært budsjett 2023
Visuell kunst	75 757 000	77 261 000	81 273 000
Litteratur	181 974 000	185 586 000	205 223 000
Scenekunst	162 717 000	166 485 000	168 511 000
Musikk	351 540 000	378 518 000	398 174 000
Tverrgående og tverrfaglige ordninger	57 460 000	55 188 000	56 249 000
Kulturvern	13 384 000	13 650 000	14 358 000
Tidsskrift og kritikk	27 311 000	27 653 000	29 089 000
Forskning og utvikling	3 194 000	3 275 000	3 445 000
Ærespris og midler til Kulturrådets disposisjon	2 253 000	2 155 000	600 000
Totalt ^b	875 590 000	909 771 000	956 922 000

^a I tillegg kommer omdisponerte midler, det vil si midler fra tidligere budsjettår som er tilbakeført til Norsk kulturfond fra prosjekter som ikke er gjennomført.

^b I 2023 vedtok Stortinget i revidert nasjonalbudsjett å styrke Norsk kulturfond med ekstra midler tilsvarende 20 millioner kroner. Disse midlene er inkludert i rammen for 2023.

1.2 Scenekunst i Norsk kulturfond

Kulturrådet forvalter noen av de mest sentrale tilskuddsordningene for scenekunsten som skapes utenfor eller i samarbeid med de etablerte institusjonene. Gjennom forvaltning av tilskuddsordningene, som er basert på kunstnerisk og kulturfaglig skjønn, bidrar Kulturrådet med tilskudd til prosjekter og virksomheter som utvikler, produserer og formidler scenekunst på høyt kunstnerisk nivå.

Kulturrådet skal bidra til å gjøre samtidens frie scenekunst tilgjengelig for flest mulig og er opptatt av å rekruttere nye arrangører og styrke infrastrukturen for visning av scenekunst i hele landet. I tillegg til tilskuddsordningene på scenekunstmrådet er det flere relevante ordninger innenfor tverrgående og allmenne kulturformål som har relevans for scenekunstheltet.

Tildelingsbrevet fra Kultur- og likestillingsdepartementet til Kulturrådet angir budsjetttrammen for Norsk kulturfond. På dette grunnlaget gir Kulturrådets fagutvalg og sekretariat innspill til Kulturrådet, som vedtar fordelingen mellom ulike fagområder og tilskuddsordninger. Ved behov kan rådet foreta justeringer i de ulike fordelingsbudsjettene i løpet av budsjettåret.

✎ **Tabell 2** Fordelingsbudsjett, tilskuddsordninger innenfor scenekunst 2023, statsbudsjettets kapittel 320, post 55. Beløp i 1000 kroner.

	Fordeling 2022	Fordeling 2023	Spillemidler 2022 og 2023
Formidling/gjestespill ^b	7000	8000	
Fri scenekunst – prosjekt – teater ^{a c}	36 358	38 437	2400
Fri scenekunst – prosjekt – dans ^{a c}	29 952	34 030	2400
Fri scenekunst – kunstnerskap ^a	52 700	52 700	
Scenekunstfaglige tiltak og publikasjoner	10 248	7965	
Arrangørstøtte scenekunst ^b	17 426	17 426	4960
Forprosjekt – scenekunst ^c	8801	9362	
Totalt	162 485	168 511	9760

^a Avsetningene til *fri scenekunst – prosjekt – teater* og *fri scenekunst – prosjekt – dans* kan nyttes til *fri scenekunst – kunstnerskap* og vice versa.

^b Avsetningen til *formidling/gjestespill* kan nyttes til *arrangørstøtte scenekunst* og vice versa.

^c 2,97 prosent i prisjustering av den totale scenekunstavsetningen er fordelt på *fri scenekunst – prosjekt – teater*, *fri scenekunst – prosjekt – dans* og *forprosjekt – scenekunst*.

Oppsummering av året

2.1 Scenekunstheltet i 2023

Scenekunståret 2023 var preget av debatter om teaterets sosiale aspekter og situasjonen for scenekunstnere og studenter med minoritetsbakgrunn. Samtidig var også diskusjonene om fornorskingspolitikk og kunstnernes levekår viktige.

2.1.1 Fra pandemi til intersosialt teater

En av konsekvensene av pandemien var at mange kunstnere ble mer bevisst på hvor avhengig kunsten er av mottakerne. Ifølge en kvalitativ studie av musikk- og scenekunstneres arbeidssituasjon etter koronapandemien, utført av Proba samfunnsanalyse på oppdrag fra Kulturdirektoratet, fikk situasjonen flere kunstaktører til å benytte nye metoder og strategier for å nå ut til et større og mer mangfoldig publikum. I denne sammenhengen nevner informantene ofte «samskaping» og «involvering» som viktige begreper.¹

Flere av forestillingene i 2023 hadde til felles at de nettopp utforsket teateret som møtested og teaterhendelsens mellommenneskelige dimensjoner. Det hevdet også teaterkritiker Mariken Lauvstad i sin oppsummering av året.² Hun forsøkte å sette ord på tendensen til å vektlegge relasjonen mellom publikum og forestillingens figurer i det fellesskapet som oppstår i dynamikken mellom de utøvende scenekunstnerne og publikum. Lauvstad lanserte begrepet *intersosialt teater* for denne typen «stedsspesifikt teater med et tydelig sosialt tyngdepunkt».

Lauvstads bruk av begrepet skapte debatt og ble kanskje også tolket litt ulikt av leserne. På den ene siden er teaterets egenart alltid knyttet til det intersosiale forstått som samspillet mellom utøvere og publikum.

1 Gram et al. 2023.

2 Lauvstad 2023.

Hvordan det intersosiale i scenekunsten arter seg, kan imidlertid variere. Premissene kan delvis ligge i arenaens utforming og scenekunstnerens strategier, men også i publikums reaksjoner og temperament. På den andre siden har Lauvstad rett i at vi er inne i en renessanse for det intime og samfunnsengasjerte teateret – og det er økt interesse for denne formen for teater blant publikum. Mens de store teaterinstitusjonene har økonomiske utfordringer og kjemper om å tiltrekke seg publikum, finner det «lille teateret» et voksende publikum blant unge på utradisjonelle arenaer. Disse kan være stedsspesifikke produksjoner, forestillinger i ulike former for byrom, i leiligheter, i naturen og så videre. Felles for disse forestillingene er at de har et spesifikt sosialt utgangspunkt.

Et av innslagene i debatten om det intersosiale teateret var en artikkel av Pelle Bamle i *Morgenbladet*, som stilte spørsmål ved om det er intersosialt teater som skal være redningen for fremtidens teater. Det er helt klart en tendens i det norske scenekunstheltet, og spesielt blant scenekunstnere som jobber utenfor de etablerte institusjonene. Utradisjonelle arenaer skaper alltid nye kunstneriske muligheter og nysgjerrighet og interesse hos publikum. For stedsspesifikke produksjoner er arenaen ofte med på å understreke forestillingens relevans og aktualitet. Likevel må man legge til at scenekunstforestillinger som presenteres på de mer tradisjonelle arenaene, nye fortolkninger av klassiske tekster eller ny dramatikkk også kan oppleves som samfunnsengasjerende, relevante og ekte. Bredden av uttrykksformer i norsk scenekunst er stor og hele tiden i utvikling.

Et eksempel på et scenekunstuttrykk som Lauvstad henviste til i sin artikkel, er *Sorte gutter gråter ikke*, som hadde premiere i august 2023. Tani Dibasey hadde regien for forestillingen, som foregikk i en privat leilighet i Oslo. Den kunne bare romme en mindre publikumsgruppe. Forestillingen skildrer det å være unge menn med flerkulturell bakgrunn, en gruppe som ofte blir stereotypisert og misforstått. Store deler av dialogene i forestillingen er improviserte, andre deler inneholder personlige historier fra utøvernes liv. Det legges til rette for variasjoner innenfor konseptet slik at hver forestilling kan arte seg ulikt. Det er også tatt høyde for interaksjon med publikum underveis i forestillingene.

2.1.2 Å legge til rette for nye stemmer

En overraskende nyhetssak i *Aftenposten* i desember 2023 førte også til mediedebatt. En artikkel av Jakob Semb Aasmundsen etterfulgt av en kommentar av Frank Rossavik i samme avis omtalte misnøye blant minoritetsstudenter ved Teaterhøgskolen i Oslo. Seks daværende og tidligere elever ved skolen fortalte om erfaringer som gjorde dem utilpasse, og de hevdet

at skolen sviktet sine minoritetsstudenter. De kom ikke med direkte anklager om rasisme, men påpekte at de ble «eksotifisert» eller undervurdert. De hevdet at pensum var begrenset til vestlig faglitteratur og opplevde også subtile rasistiske kommentarer i skolehverdagen.

Dekan Victoria Meirik ved Kunsthøgskolen i Oslo ville være lydhør for kritikken fra studentene. Hun refererte til at studentenes leseliste blant annet består av skuespill fra en vestlig teatertradisjon. Skolen erkjente at den bærer preg av å være «eurosentrert», men var åpen for et større repertoar av ikke-vestlige forfattere. «At studenter retter kritikk mot skolen, er viktig og avgjørende for at skolen skal bli enda bedre på å utvikle de tiltakene som driver utviklingen videre innen mangfold og likestilling», svarte Victoria Meirik i *Aftenposten*.

Slike diskusjoner har vært relevante for Kulturrådet, som i sin strategi for 2021–2024 har rekruttering av flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser som sitt primære satsingsområde.

2.1.3 Sannhet og forsoning

Diskusjonene om mangfold og inkludering i kunsten fikk i 2023 et historisk bakteppe da sannhets- og forsoningskommisjonens rapport ble lagt frem. Den uavhengige kommisjonen ble opprettet som følge av et vedtak i Stortinget i 2018, og den skulle granske fornorskingspolitikken og uretten overfor samer, kvener og norskfinner. I 2019 innfortolket kommisjonen også skogfinnene i mandatet.

Kommisjonens omfattende rapport ble offentliggjort i juni og sendt ut på høring. Hele rapporten ble også lest for åpen sal på Nationaltheatrets hovedscene. I sitt høringssvar fra mars 2024 stilte Kulturrådet seg bak kommisjonens anbefalinger som gjaldt kultur og språk, og støttet tiltak som skal bidra til et mer forsonet samfunn med språklig, kulturelt og identitetsmessig likeverd.

2.1.4 Meld. St. 22 (2022–2023) Kunstnarkår

Kunstnernes inntekter og levekår ble et annet viktig tema i 2023. Temaet ble først satt på dagsordenen med lanseringen av *Kunstnerundersøkelsen 2019*, som viste at det fortsatt er store ulikheter i kunstnergruppene inntekter, og at store deler av kunstnerbefolkningen lever under lavinntektsgrensen. Deretter kom stortingsmeldingen *Kunstnarkår*, som inneholder en vurdering av virkemidlene i kunstnerpolitikken og vilkårene kunstnerne har for å virke både nasjonalt og internasjonalt. Stortingsmeldingen viser også til tiltak som skal bidra til å forenkle og forbedre kunstnernes vilkår.

I kjølvannet av meldingen lanserte en rekke kunstnerorganisasjoner en alternativ kunstmelding med kritiske kommentarer til stortingsmeldingen. *Meld. St. 22 (2022–2023) Kunstnarkår* ble behandlet i Stortinget i mars 2024.

2.2 Scenekunst i Kulturrådet i 2023

Kulturrådet forvalter de mest sentrale tilskuddsordningene for det frie scenekunstheltet i Norge. Ordningene bidrar til at scenekunst på høyt kunstnerisk nivå utvikles, skapes og formidles utenfor eller i samarbeid med de etablerte institusjonene. Tilskuddsordningene sikrer rekruttering av nye stemmer i samtidens scenekunst og styrker infrastrukturen for visning av scenekunst rundt i hele landet.

2023 var et år hvor søknadene om tilskudd hadde stor spredning i uttrykk, sjangre, tematikker og geografi. Søkerne reflekterte bredde i typer utdanning og tidligere erfaring fra kunstnerisk praksis, og prosjektene representerte mange ulike formater. Langt flere enn før søkte om flere spillinger i produksjonsstøttesøknadene, og dette var med å øke søknads- og tildelingssummene. Samtidig reflekterte tildelingene stor kunstnerisk bredde og tematisk mangfold, noe som samlet sett kan bidra til rekruttering av nye publikumsgrupper.

2.2.1 Flere søknader om forprosjekter

Søknadstallet på scenekunstmrådet har økt betraktelig de siste par årene. Dette gir seg størst utslag i forprosjektordningen, som fortsetter å bidra til rekruttering av nye stemmer i scenekunsten. Ordningen favner bredt, og utvalget har vært opptatt av å styrke mangfoldet i scenekunsten gjennom tilskudd til forprosjekter som på svært ulike måter bidrar til utforskning og utprøving av kunstnerisk og kulturelt mangfold. Mangfoldsdimensjonen knyttes til sjangre, kulturelle utgangspunkt og scenekunstneriske praksiser, alder, kjønnsidentitet med mer. Ordningen gir også tilskudd til scenetekstforfattere og til koreografer som utvikler bevegelsesmateriale for scenisk dans. Etter hvert har ordningen også tiltrukket seg søkere fra andre kunstområder, for eksempel musikere og kunstnere fra det visuelle feltet som utvikler tverrkunstneriske prosjekter.

2.2.2 Økte søknadssummer til produksjonsordningene

Også når det gjelder produksjonsordningene for fri scenekunst, er det stor bredde med henblikk på scenekunstneriske praksiser, formater, sjangre og geografisk nedslagsfelt. Søknadstallet på disse ordningene er relativt stabilt, men søknadssommene har økt betraktelig de siste årene. Dette henger selvfølgelig sammen med det økte kostnadsnivået i samfunnet, noe som også er med på å øke produksjonsutgiftene i det frie scenekunstheltet. Men økningen i søknadssommene handler også om at scenekunstgruppene trenger mer forutsigbarhet. I 2023 var det ikke mulig å utlyse midler i ordningen *fri scenekunst – kunstnerskap* fordi årets avsetning var disponert gjennom tidligere tilsagn for budsjettåret 2023. Flere søkte derfor om flerårige tilskudd over prosjektordningene for dans og teater til flere produksjoner og flere visninger. Flerårige prosjekttilskudd bidrar til forutsigbarhet og tryggere rammer for utviklingen av scenekunsten.

Dette er et virkemiddel for å øke formidlingen av samtidens scenekunst. I 2023 omfattet langt flere søknader om produksjonstilskudd også inndekning av utgifter til visninger enn det som har vært tilfellet tidligere.

2.2.3 Nasjonal og internasjonal formidling av scenekunst øker etter pandemien

Søknadstilfanget til formidlingsordningen for gjestespill har vært betydelig større i 2023 enn foregående år. Selv om de fleste behandlede søknadene orienterer seg mot nasjonal formidling, ser vi at etterspørselen etter norske scenekunstproduksjoner i utlandet igjen har økt betraktelig etter den merkbare nedgangen under og etter pandemien. Avsetningen for arrangørstøtteordningen ble i 2023 styrket med 4,9 millioner kroner i spillemidler, det vil si midler fra overskuddet fra spillene til Norsk Tipping. Spillemidlene har bidratt til å styrke programmeringen av samtidens scenekunst hos arrangører som allerede er inne på ordningen, og til rekruttering av nye arrangører.

2.2.4 Ny tilskuddsordning: *fri scenekunst – etablerte virksomheter*

I regjeringens forslag til statsbudsjett for budsjettåret 2024 er det foreslått at en ny ordning for etablerte scenekunstgrupper skal legges under budsjettets kapittel 320, post 55:

Norsk scenekunst har gjennomgått stor utvikling og vekst de siste årene. Flere scenekunstgrupper har vokst ut av Kulturrådets ordninger, men er heller ikke som institusjoner å regne. Regjeringen har varslet at den vil etablere en ordning som gjør at disse aktørene kan drive langsiktig og forutsigbart, og foreslår i tråd med dette å etablere en ny tilskuddsordning for etablerte scenekunstgrupper under Norsk kulturfond med en ramme på 26 mill. kroner. (Prop. 1 S 2023–2024)

Aktørene i scenekunstfeltet har gitt flere innspill til en slik ordning tidligere, og det ble også åpnet for nye innspill høsten 2023. Kulturrådets faglige utvalg for dans og faglige utvalg for teater har arbeidet med innretningen på den nye ordningen sammen med sekretariatet i Kulturdirektoratet. Retningslinjene for tilskuddsordningen for *fri scenekunst – etablerte virksomheter* ble lagt frem for Kulturrådet i desember. Retningslinjene ble vedtatt, og første utlysning ble lagt til mai 2024 med søknadsfrist i juni samme år.

Ordningen er ment å supplere de øvrige ordningene innenfor fri scenekunst: *fri scenekunst – prosjekt* (dans og teater) og *fri scenekunst – kunstnerskap*. Innretningen på ordningen har likheter med tilskuddsordningen *fri scenekunst – kunstnerskap*, som åpner for å søke om et årlig tilskudd i inntil fem år om gangen og er ment å legge til rette for økonomisk forutsigbarhet for planlegging og gjennomføring av scenekunstproduksjon og -formidling. Forslaget til retningslinjene for *fri scenekunst – etablerte virksomheter* skiller seg imidlertid fra den gjeldende kunstnerskapsordningen på noen områder:

- Virksomhetene må kunne dokumentere scenekunstnerisk aktivitet i minst 15 sammenhengende år med et høyt aktivitetsnivå.
- Støtten gis som et årlig tilskudd i inntil fire år om gangen.
- Det kan søkes om inntil tre millioner kroner per år. Dette skal dekke virksomhetens kostnader til produksjon og formidling av scenekunst for hvert av årene i den omsøkte perioden.
- Omsøkt beløp kan ikke overstige 70 prosent av virksomhetens kostnader til produksjon og formidling av scenekunst. 30 prosent av kostnadene må dekkes gjennom andre finansieringskilder.

2.2.5 Bærekraft

Kulturrådets strategi stadfester at «Kulturfondet skal tilrettelegge for at produksjon, distribusjon og formidling av kunst og kultur bidrar til økt bærekraft i samfunnet». Kulturrådet vedtok en fremdriftsplan for bærekraftsarbeidet i 2023. Dette er også stadfestet i områdeplanen for scenekunst.

Et samarbeid med Arts Council England, Statens kunstfond i Danmark og organisasjonen Julie's Bicycle om et utviklingsprogram for musikk- og scenekunstaktører kom i gang i 2023. Hensikten er å øke bærekraften i internasjonal turnévirsomhet og samarbeid. Til fristen i november 2023 kom det inn 33 norske søknader. Deltakere vil bli valgt ut, og programmet gjennomføres i løpet av 2024.

Gjennom søknadene fra aktørene i scenekunstfeltet opplever Kulturrådet at det er høy bevissthet om miljø- og klimautfordringer. Dette har også gitt seg utslag i scenekunstprosjekter som tematiserer utfordringene.

2.2.6 Utvikling og tilpasning av tilskuddsordninger

Utredningen *Mobilisering for mobilitet. Fri scenekunst og formidling* ble lansert i 2022 og har vært og er fortsatt gjenstand for oppmerksomhet i Kulturrådets sekretariatet og i fagutvalgene på scenekunstmrådet.³ Oppfølgingsarbeidet med utredningens anbefalinger førte til en justering av retningslinjene for *fri scenekunst – prosjekt* (dans og teater) og tilskuddsordningen *formidling/gjestespill* i 2022, som nå åpner for at søknadene også kan omfatte inndekning av utgifter til utvidet produsentbistand i forbindelse med turnéplanlegging og videreformidling. Sekretariatet og utvalgene på scenekunstmrådet arbeider videre med andre mulige justeringer av ordningene og forvaltningen av disse for å legge til rette for økt formidling av scenekunsten som produseres utenfor de faste institusjonene.

2.2.7 Ny kunnskap om samarbeid mellom frie aktører og institusjonene

På bakgrunn av en tilrådning fra de tre fagutvalgene på scenekunstmrådet bevilget Kulturrådet 1,2 millioner kroner til en studie av samarbeid mellom aktører i det frie feltet og institusjonene. Kulturrådet ønsker ny kunnskap om hvordan slike samarbeidsprosjekter organiseres, finansieres og utvikles kunstnerisk. Prosjektet skal blant annet

- kartlegge gjennomførte samarbeidsprosjekter på scenekunstfeltet
- redegjøre for hvordan ulike scenekunstgrupper og institusjoner er organisert og finansiert, og hvordan de samarbeider – inkludert avklaringer av sentrale begreper som samproduksjon eller co-produksjon

3 Berge et al. 2022.

- vurdere og gi anbefalinger om organiseringen av scenekunstheltet med vekt på eventuelle endringer av Kulturrådets tilskuddsordninger og forvaltningspraksis

Bakgrunnen for prosjektet er at utvalgene ønsker å vite mer om hvordan slike samarbeidsprosjekter organiseres, finansieres og utvikles kunstnerisk. Det er blant annet interessant å se nærmere på hvordan institusjonene bidrar til å finansiere disse produksjonene, og i hvilken grad Kulturrådet indirekte bidrar til å finansiere tilbud ved institusjonene gjennom tilskudd til det frie feltet. På den andre siden ønsker utvalgene å avdekke hvilke ressursmessige fordeler frie sceniske aktører oppnår ved å få tilgang til de aktuelle institusjonenes infrastruktur. Kunnskapsprosjektet vil kunne bli svært relevant for å forstå finansieringsplaner og samarbeidsavtaler som ligger til grunn i søknader til ordningene innenfor fri scenekunst.

2.2.8 Informasjon, dialog og innspill

I løpet av 2023 har sekretariatet gjennomført en rekke digitale informasjonsmøter om Kulturrådets tilskuddsordninger på scenekunstmrådet. Informasjonsmøtene er også en arena for dialog hvor sekretariatet får mange interessante innspill og refleksjoner fra scenekunstaktørene. Alle møtene med scenekunstaktørene i feltet gir sekretariatet viktig kunnskap i arbeidet med utvikling og forvaltning av ordningene.

For øvrig var faggruppen for scenekunst representert på et dialogmøte med ulike kunstnergrupper i Fredrikstad i april. Faglig utvalg for teater avholdt sitt maimøte i Bergen med en påfølgende dialog med scenekunstnere i Hordaland. Sent i august arrangerte Kulturrådet et dialogmøte på Black Box Teater i Oslo, der utvalgte utvalgsmedlemmer og faggruppen for scenekunst deltok. I november deltok fagansvarlig for scenekunst i en paneldebatt i regi av Oslo teatersenter om den varslede og etterlengtede ordningen for etablerte scenekunstnere. Debatten fant sted på Gamle Munch i Oslo.

2.2.9 Infrastruktur, habilitet og ny tilskuddsordning

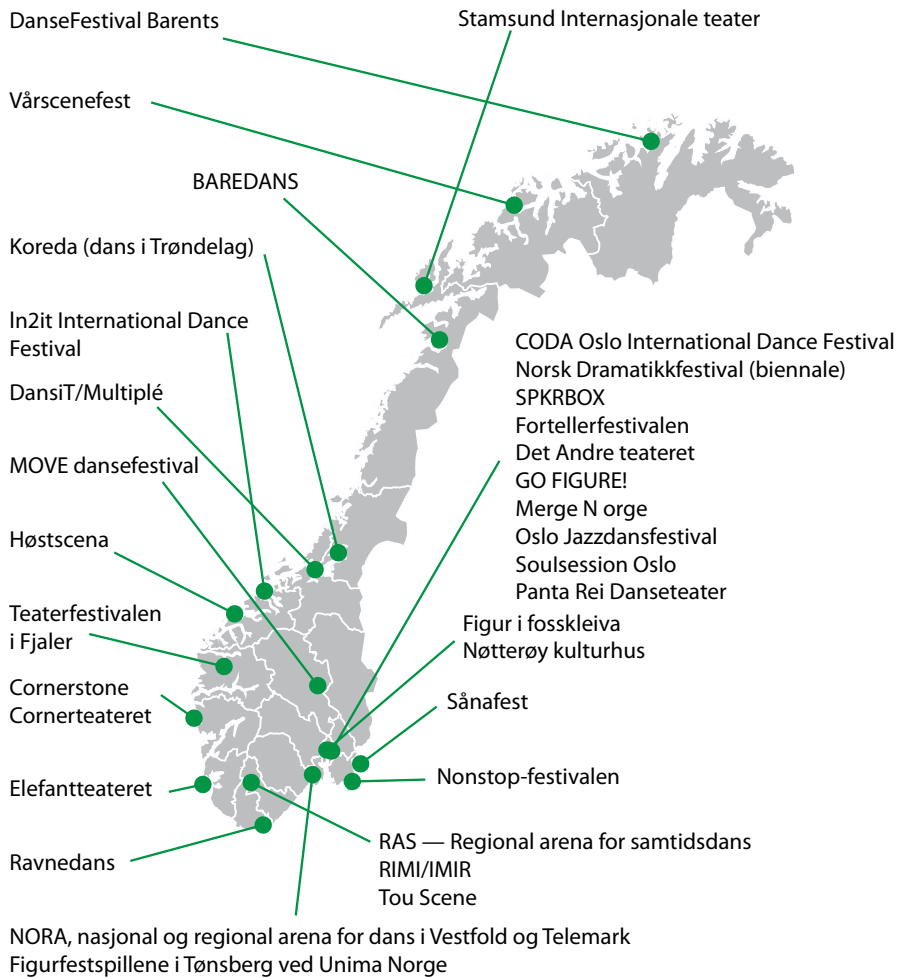
Det årlige møtet med scenekunstorganisasjonene ble avholdt i Kulturdirektoratet i oktober. Her samles representanter fra Danse- og teatersentrum, Norske Dansekunstnere, Regiforbundet, Dramatikerforbundet og Norsk Skuespillerforbund. Utvalgslederne for scenekunstutvalgene deltok sammen med sekretariatets faggruppe for scenekunst. Diskusjonene i møtet dreide seg mye om infrastruktur og synlighet. Det er et ønske om

at de programmerende arrangørene rundt i landet styrkes, slik at samtidens scenekunst blir mer synlig i regionene. Habilitet ble også diskutert, og flere anmodet Kulturrådet om å være mer transparent når det gjelder habilitetsvurderinger. Det kom tydelige signaler om tendenser til mistillit på scenekunstfeltet fordi transparensten oppleves for svak. Store deler av møtet gikk deretter med til diskusjonen om den nye tilskuddsordningen for etablerte virksomheter, som ble offentliggjort få dager før møtet. Sekretariatet orienterte om arbeidet med den nye ordningen og at det ville bli anledning til å komme med innspill i løpet av høsten.

2.2.10 Spillemidler styrket avsetningen for arrangørstøtteordningen i 2023

Ordningen *arrangørstøtte scenekunst* bidrar til at samtidens scenekunst når ut til et større og mer variert publikum, og den gjør scenekunsten tilgjengelig i flere lokalsamfunn. Gjennom denne ordningen gis det både tilskudd til helårsarrangører og til tidsavgrensede festivaler over hele landet. I utgangspunktet var avsetningen for 2023 på 17,4 millioner kroner, men 15,4 millioner kroner utgjorde tilsagn fra tidligere år. Avsetningen ble imidlertid, som tidligere nevnt, styrket med 4,9 millioner kroner i spillemidler. Spillemidlene har bidratt til å styrke programmeringen av samtidens scenekunst hos arrangører som allerede er inne i ordningen, og til rekruttering av nye arrangører.

En utfordring når det gjelder forvaltningen av ordningen *arrangørstøtte scenekunst*, er at avsetningen er liten i forhold til den ambisjonen som ligger bak etableringen av ordningen i 2014. I 2023 var det 33 tilskuddsmottakere. 10 av tilskuddsmottakerne mottok tilskudd under 500 000 kr, 18 arrangører mottok mellom 500 000 og 900 000 kr, og kun 5 arrangører mottok mer enn 1 million kroner til programmering av scenekunst. Ettersom det er kostnadskrevende å turnere scenekunstproduksjoner, setter de lave tilskuddsbeløpene en begrensning på hvilke formater som programmeres rundt om i landet, og antallet produksjoner som vises. Det har også innvirkning på kunstnerøkonomien når noen arrangører finner det vanskelig å honorere de gjestende scenekunstnerne på en rimelig måte. Tilføringen av spillemidler gir utvalgene et større handlingsrom i den årlige tildelingen av midler til arrangørene. I en tilskuddsordning som har ambisjoner om å gi arrangørene forutsigbarhet gjennom flerårige tilskudd, er det også et behov for forutsigbarhet i forvaltningen. En utfordring i årene som kommer, er å styrke arrangørene.

➤ **Figur 1** Arrangørstøtte scenekunst: Kartet viser hvor arrangørene som mottok tilskudd over arrangørstøtteordningen for scenekunst i 2023, er lokalisert.

Fagutvalgene og tilskuddsordningene

Tilskuddsordningene utgjør Kulturrådets viktigste virkemidler for å nå målene for scenekunstheltet. Søknadene til disse syv scenekunstordningene behandles av tre utvalg: faglig utvalg for teater, faglig utvalg for dans og faglig utvalg for scenekunst. I tottrinssystemet i Norsk kulturfond er det først sekretariatet som foretar en formell og kunstfaglig vurdering av søknadene, og som gir en tilråding til utvalgene. Deretter vurderes søknadene av fagutvalgene, som fatter vedtak. Utvalgene er oppnevnt av Kulturrådet for to år om gangen.

3.1 Faglig utvalg for teater

Faglig utvalg for teater behandler søknader til tilskuddsordningen *fri scenekunst – teater*. Utvalget behandler også tilskuddsordningen *fri scenekunst – kunstnerskap* sammen med faglig utvalg for dans. I 2023 hadde utvalget følgende medlemmer:

- Siri Broch Johansen (Troms og Finnmark, leder)
- Petter Width Kristiansen (Oslo)
- Rania Broud (Viken)
- Magnus Myhr (Oslo)
- Eva Pfitzenmaier (Vestland)

3.2 Faglig utvalg for dans

Faglig utvalg for dans behandler søknader til tilskuddsordningen *fri scenekunst – prosjekt – dans*. Utvalget behandler også tilskuddsordning-

gen *fri scenekunst – kunstnerskap* sammen med faglig utvalg for teater. Medlemmer i 2023 var:

- Peder Horgen (Agder, leder, rådsmedlem)
- Sigurd Johan Heide (Troms og Finnmark)
- Hanna Filomen Mjåvatn (Oslo)
- Siri Dybwik (Rogaland)
- Harald Beharie (Oslo) (Beharie trakk seg fra utvalget i 2022 og ble erstattet av vararepresentantene Jens Jeffry Trinidad og Janne Eraker i 2023)

3.3 Faglig utvalg for scenekunst

Faglig utvalg for scenekunst behandler søknader til tilskuddsordningene *forprosjekt – scenekunst, formidling/gjestespill, arrangørstøtte scenekunst og scenekunsthaglige tiltak og publikasjoner*.

- Camara Lundestad Joof (Oslo, leder, rådsmedlem)
- Therese Markhus (Rogaland)
- Loan Ha (Oslo)
- Thomas Aleksander Voll (Nordland)
- Rasmus Jørgensen (Vestfold og Telemark)
- Stein Bjørn (Troms og Finnmark)

3.4 Varamedlemmer for scenekunstutvalgene

- Håkon Mathias Vassvik (Oslo)
- Runa Norheim (Rogaland, vara i Kulturrådet)
- Jens Jeffry Trinidad (Oslo)
- Janne Eraker (Oslo)

3.5 Ordningen forprosjekt – scenekunst

Tilskuddsordningen har som formål å stimulere til utvikling og utforsking av metoder, konsepter og ideer innenfor scenekunsten. Forprosjektet skal forstås som en kunstnerisk prosess som skjer forut for, eller uavhengig av, en eventuell produksjon. Forprosjektet kan gjennomføres individuelt eller i samarbeid med andre.

☞ **Tabell 3** Søknader og tildelinger, *forprosjekt – scenekunst* 2019–2023. Alle kronebeløp i 1000 kroner.

	2019	2020	2021	2022	2023
Antall søknader, behandlet	429	466	525	510	669
Antall tildelinger	85	114	132	104	95
Tildelingsprosent, søknader ^a	20 %	24 %	25 %	20 %	14 %
Samlet søknadssum ^a	36 962	42 030	66 858	72 378	88 199
Tildelt sum, årets søknader	7397	10 186	13 721	10 909	9737
Tildelingsprosent, søknadssum ^a	20 %	24 %	21 %	15 %	11 %

^a Eksklusive avviste søknader.

3.5.1 Utvikling og tendenser

Søknadstilfanget til denne ordningen har økt drastisk de siste fem årene, med en vekst på 240 søknader, det vil si 56 prosent, fra 2019 til 2023. Tilskuddsordningen har søknadsfrist fire ganger i året. Av totalt 669 behandlede søknader er det gitt tilskudd til 95 forprosjekter i 2023. 14 prosent av søknadene ble tildelt midler, og 11 prosent av det omsøkte beløpet ble tildelt.

Utvalget har prioritert et bredt spekter av forprosjekter som faller inn under ordningens formål. Ordningen appellerer til både nye og mer etablerte scenekunstnere. Tematisk er det stor variasjon. Særlig ble identitet, psykisk helse, kunstig intelligens (KI), LHBTQ, utenforskap, bærekraft og klima tematisert i søknadene som kom inn i 2023.

Som tidligere år kom det inn klart flest søknader fra dansekunstfeltet. Det er observert en økning i antallet søkere fra musikkfeltet og særlig fra det visuelle feltet i 2023. Dette er gjerne performative prosjekter med en tverrkunstnerisk dimensjon.

3.5.2 Rekruttering av nye stemmer

Tilskuddsordningen bidrar til rekruttering av nye stemmer. Mange søkere har ikke søkt Norsk kulturfond tidligere. Noen har søkt andre ordninger i fondet, men ikke scenekunstordningene. Faglig utvalg for scenekunst har valgt å prioritere rekruttering av et mangfold av aktører i scenekunstheltet og utforskning av scenekunstneriske praksiser. Førstegangssøkerne representerer et mangfold, enten det er nyutdannede scenekunstnere, eldre som tidligere har arbeidet innenfor institusjonene, musikere, kunstnere fra det visuelle feltet eller scenekunstnere fra kunstneriske praksiser som sjelden søker på ordningen. Tildelingene i årene 2022 og 2023 viser også stor aldersspredning. Utvalget har vært opptatt av å rekruttere unge scenekunstnere, samtidig som det har inkludert eldre og erfarne aktører fra feltet i tildelingene. Det er lagt vekt på variasjon av blant annet scenekunstformer, sjangre, alder, kjønnsidentitet, kulturelt mangfold, geografisk nedslagsfelt og funksjonsvariasjoner.

3.5.3 Geografi

Hovedvekten av årets søknader er fra søkere med bostedsadresse i Oslo. Slik har tendensen vært lenge. Oslo dominerer også når det gjelder antall tildelinger, men tildelingsprosenten er høyere for andre fylker. Det bør også påpekes at gjennomføringsstedet for forprosjektene i mange tilfeller er andre steder enn hovedstaden. Mange scenekunstnere søker seg til residensopphold på ulike steder i landet – og i utlandet – for å arbeide konsentrert og uforstyrret i forprosjektperioden. Til sammen bidrar forprosjektordningen til aktivitet for et mangfold av scenekunstnere og til en bredde av scenekunstneriske praksiser i hele landet.

3.5.4 Barn og unge

Tilfanget av og tildelinger til prosjekter rettet mot barn og unge varierte i de fire søknadsrundene i 2023. I løpet av året er det behandlet 158 søknader rettet helt eller delvis mot målgruppen barn og unge. Av disse er det fattet vedtak om bevilgning til i alt 29 forprosjekter. Blant bevilgningene finnes prosjekter som retter seg mot de aller minste, barnehagealder, ungdom og unge voksne. Vi ser også en tendens til at flere unge scenekunstnere ønsker å utvikle arbeidsmetoder for å skape forestillinger for barn.

↘ **Tabell 4** Bruk av årets budsjett, *forprosjekt – scenekunst 2019–2023*. Beløp i 1000 kroner.

	2019	2020	2021	2022	2023
Budsjett	7791	7791	7791	8081	8801
Andre midler ^a					561
Justeringer ^b	394	2395	5909	2109	375
Til disposisjon	8185	10 186	13 700	10 190	9737
– Tilsagn fra tidligere år					
– Tildelt sum, årets budsjett	7791	7791	7791	8081	9737
– Særlige tiltak				1900	

^a Justering etter økning i revidert nasjonalbudsjett på 561 000 kr.

^b Gjenstående midler fra tilskuddsordningen *formidling/gjestespill* på 210 500 kr og fra tilskuddsordningen *scenekunsthaglige tiltak og publikasjoner* på 164 000 kr er benyttet. Totalt 374 500 kr.

3.6 Fri scenekunst – prosjekt (teater og dans)

Ordningene har som formål å stimulere og styrke kunstnerisk utvikling og produksjon av profesjonell dans, teater og annen scenekunst i det frie scenekunstheltet.

3.6.1 Økt press på ordningene

Tilskuddsordningene for frie scenekunstprosjekter (dans og teater) er de mest sentrale finansieringskildene for fri kunstnerisk produksjon av scenekunst som initieres utenfor institusjonene. Ordningene har som formål å stimulere og styrke kunstnerisk utvikling og produksjon av profesjonell dans, teater og annen scenekunst i det frie scenekunstheltet. I tildelingene legges det vekt på kunstnerisk egenart og hvordan det enkelte prosjektet inngår i en større sammenheng. Det tilstrebes balanse mellom kunstnerisk nyskaping på den ene side og fordypning og utforskning av metoder på den andre. Videre tilstrebes et mangfold i uttrykk, innhold og prosess, samt kontinuitet for både etablerte og fremvoksende kunstnerskap på høyt nivå. Konkurransen som lenge har preget ordningen *fri scenekunst – kunstnerskap*, gjør seg nå gjeldende også i disse prosjektordningene.

Prosjektordningene for fri scenekunst gir tilskudd til produksjon av scenekunst, men ble allerede i 2009 utvidet til også å gjelde inndekning

av utgifter til visninger etter premieren. Søknader som omfatter inndekning av utgifter til visninger etter produksjonsperioden, har økt de senere årene. I tillegg har antallet visninger per prosjekt hatt en jevn økning. Disse faktorene bidrar til økt formidling av scenekunsten som produseres, men forårsaker – i kombinasjon med generell prisvekst – høyere søknadssummer og økt press på ordningen.

3.6.2 Utvalgsmøter

Både faglig utvalg for teater og faglig utvalg for dans gjennomførte to ordinære utvalgsmøter i 2023. I senere år er egne møter avholdt for vurdering av habiliteten i god tid før selve utvalgsmøtet. Disse møtene er ment å avklare eventuelle behov for vararepresentanter i tide.

Utvalgsmøtet i faglig utvalg for teater våren 2023 ble avholdt i Bergen. I den forbindelse ble det også holdt et møte med scenekunstheltet der hele fagutvalget deltok.

3.6.3 Formidling og tilleggsbevilgninger

Også i 2023 var det mulig å søke om tilleggsbevilgninger til pandemirelaterte ekstrautgifter. Behovet for tilleggsbevilgninger har naturlig nok vært svært lite, og det har vært tilnærmet ingen slike søknader til behandling. Langtidseffekten av pandemiltakene er likevel fortsatt merkbare, spesielt når det gjelder visninger. Turné- og formidlingsplanene utvider seg igjen gradvis, men antallet budsjetterte internasjonale visninger i prosjektsøknadene er fortsatt lavt, og det er i hovedsak visninger i Norge eller i Skandinavia det søkes om tilskudd til. Det er grunn til å tro at dette blant annet skyldes «visningskøen» som har oppstått etter pandemien. Flere arrangører har også blitt langt mer restriktive med å skrive intensjonsavtaler, og det er en tydelig tendens at scenekunstnerne leter etter alternative visningssteder. Mange prosjekter blir også fremdeles forskjøvet i tid på grunn av manglende kapasitet ved visningsstedene.

3.7 Fri scenekunst – prosjekt – teater

Søknadene til ordningen *fri scenekunst – prosjekt – teater* behandles av faglig utvalg for teater.

▾ **Tabell 5** Søknader og tildelinger, *fri scenekunst – prosjekt – teater* 2019–2023.

	2019	2020	2021	2022	2023
Antall søknader	182	260	299	306	297
Antall tildelinger	68	85	84	130	54
Tildelingsprosent, søknader	37 %	33 %	28 %	42 %	18 %
Samlet søknadssum ^a	143 384 000	136 186 000	144 573 000	122 821 000	170 549 249
Tildelt sum, årets søknader ^a	29 975 000	40 960 000	37 500 000	50 083 000	39 709 000
Tildelingsprosent, søknadssum	21 %	30 %	26 %	41 %	23 %

^a Inkluderer søknadssum og tilsagn for kommende år.

3.7.1 Utvikling og tendenser

Det er stor bredde med tanke på både uttrykk, sjangre, tematikker og geografi i denne ordningen. Det samme gjelder prosjektenes omfang, formater, visningsplaner og søknadssummer. I 2023 varierte søknadsbeløpene fra 5500 kroner til 7,6 millioner kroner. Dette reflekteres også i bevilgningene, som varierer fra 50 000 kroner til 2 950 000 kroner. De høyeste beløpene gjelder flerårige bevilgninger, som det i begge årets runder ble gitt noen få av. Bredden i tildelingene er viktig med tanke på både utvikling av kunstnerskap i ulike stadier og rekruttering av nye publikumsgrupper.

Fagutvalget forsøker i sine prioriteringer å ivareta ulike typer mangfold, blant annet når det gjelder sjangre og uttrykk og geografi. I søknadsmaterialet er det stor geografisk spredning, men det blir i hver runde konstatert at søkerens adresse i mange tilfeller er misvisende for prosjektenes faktiske geografiske plassering. Mange planlegger både gjennomføring og forestillinger andre steder i landet enn der de er bosatt.

3.7.2 Økt press på avsetningen

Søknadsantallet til ordningen er relativt stabilt, men den samlede søknadssummen har økt betraktelig. I 2023 ligger den nesten 50 millioner kroner høyere enn i 2022. Dette fører til en lavere tildelingsprosent enn på lenge. I årets siste runde mottok kun 16 prosent av søknadene en bevilgning, og

samlet for 2023 var det 18 prosent av søknadene som mottok en bevilgning. At tildelingsprosenten på søknadsbeløp ligger noe høyere, skyldes at det ble gitt tilsagn for flerårig tilskudd til noen få søkere. I disse tilfellene blir det gitt tilsagn for kommende år.

3.7.3 Barn og unge

Andelen søknader til prosjekter som retter seg helt eller delvis mot barn og unge, ligger relativt stabilt på rundt halvparten av søknadene. Mange av prosjektene retter seg mot en relativt bred aldersgruppe eller hele familien. Mange av produksjonene er på sikt også planlagt rettet mot Den kulturelle skolesekken, men de aller fleste planlegger flere åpne forestillinger i første omgang.

Fagutvalget legger vekt på refleksjoner rundt etikk når man skal arbeide med barn og unge. Spesielt gjelder dette tilfeller der medvirkning og deltakelse er sentrale komponenter i prosjektet, noe det er mange eksempler på. Her kreves en ekstra bevissthet i møte med målgruppen.

↘ **Tabell 6** Bruk av årets budsjett, *fri scenekunst – prosjekt – teater* 2023. Beløp i 1000 kroner.

	2019	2020	2021	2022	2023
Budsjett	33 000	33 847	35 348	36 358	37 237
Justeringer	0	7 500	13 985	3 650	3 900
Til disposisjon	33 000	41 347	49 333	40 008	41 137
– Tilsagn fra tidligere år	1 642	6 112	4 060	6 885	9 300
– Tildelt sum, årets budsjett ^a	31 358	27 735	31 288	29 473	29 437
– Særlige tiltak ^b	0	7 500	13 985	3 650	2 400

^a Ordinære bevilgninger fra årets avsetning fratrukket tidligere gitte tilsagn for året.

^b Tilsvarer stimuleringsmidler som spesifisert i note a for 2023. For øvrige år sammenfaller beløpet med spesifisering i note a.

3.8 Fri scenekunst – prosjekt – dans

Søknadene til ordningen for *fri scenekunst – prosjekt – dans* behandles av faglig utvalg for dans.

▫ **Tabell 7** Søknader og tildelinger, *fri scenekunst – prosjekt – dans* 2019–2023. Alle kronebeløp i 1000 kroner.

	2019	2020	2021	2022	2023
Antall søknader	176	209	213	174	190
Antall tildelinger	52	58	101	67	65
Tildelingsprosent, søknader	30 %	28 %	47 %	39 %	34 %
Samlet søknadssum ^a	124 102	138 273	111 171	115 636	131 422
Tildelt sum, årets søknader ^a	44 700	26 797	36 678	33 351	36 730
Tildelingsprosent, søknadssum	36 %	19 %	33 %	29 %	28 %

^a Inkluderer søknadssum og tilsagn for kommende år.

3.8.1 Utvikling og tendenser

2023 var et år med stor spredning når det gjelder både uttrykk, sjangre, tematikker og geografi. Søkerne reflekterer bredde i typer utdanning og erfaring, og prosjektene representerer mange ulike formater på forestillinger, også med tanke på omfang av visninger og søknadssummer. Tildelingene reflekterer slik en stor bredde som er viktig både for utvikling av kunstnerskap i ulike stadier og rekruttering av nye publikumsgrupper.

Fagutvalget forsøker i sine prioriteringer å ivareta ulike typer mangfold, blant annet i sjangre, uttrykk og geografi. I søknadsmaterialet er det stor geografisk spredning, men det blir i hver runde konstatert at søkerens adresse i mange tilfeller misvisende for prosjektets faktisk geografiske plassering. Mange planlegger både gjennomføring og forestillinger andre steder i landet enn der de er bosatt.

3.8.2 Mangfold av stemmer

Ordningen treffer nye søkere så vel som mer etablerte. Tilfanget av søknader fra kunstnere med ulike estetiske praksiser, perspektiver og bakgrunner er god. I 2023 er det for eksempel en rekke prosjekter som i ulik grad berører temaer omkring den aldrende kroppen og dens plass i dansekonsten. Tematisk har dette vært en tydelig tendens i dansekonsten de seneste

årene. Blant årets tildelinger er det flere prosjekter med godt voksne utøvere, koreografer eller begge deler – den eldste på 82 år. Blant de yngre dansekunstnere er det temaer tilknyttet identitet og representasjon som er mest fremtredende. Mange av disse arbeider i soloformatet og utvikler prosjektene over tid gjennom residensopphold.

Tilfanget av søknader fra ulike miljøer og sjangeruttrykk er sammensatt. I 2023 ble det blant annet gitt tilskudd til nysirkus, butoh, steppe-dans, streetdance, tradisjonsdans fra ulike kulturer og moderne dans og samtidsdans. I tillegg ble det gitt tilskudd til enkelte prosjekter innenfor det utvidede koreografibegrepet, der koreografi løsrives fra dansen som medium og anvendes på og i andre medier og uttrykksformer. Faglig utvalg for dans følger godt med på hvordan forståelsen av mangfold utvides og utvikles, og hvordan dette gir seg uttrykk i søknadene.

3.8.3 Uterom og bærekraft

Dansekunsten søker seg fortsatt ut av scenerommet, ofte med natur og landskapet som omdreiningspunkt. Ønsket er å møte publikum der det er, og i forlengelsen av dette bidra til en demokratisering av dansekunsten. I enkelte tilfeller kan dette sees som en konsekvens av pandemien og av at scener er fullbooket i lang tid. Likevel har det over tid vært en tendens i dansekunsten til å oppsøke andre rom, benytte seg av sosiale strategier og tematisere miljøspørsmål. For enkelte er det også en uttalt ambisjon å skape en bærekraftig infrastruktur rundt eget kunstnerskap over tid.

3.8.4 Barn og unge

Andelen søknader til prosjekter som retter seg helt eller delvis mot barn og unge, ligger nokså stabilt på rundt 30 prosent av søknadene. Mange av prosjektene benytter seg av en utvidet aldersgruppe, enten det er 6–18 år eller hele familien. Blant tildelingene er det en bredde i kunstneriske uttrykk og tematikker. En rekke prosjekter har medvirkning og deltakelse som sentrale komponenter i prosjektet. Ett av prosjektene som er tildelt midler, er rettet mot barn i alderen 7–12 år og særlig tilpasset hørselshemmede og døve.

↘ **Tabell 8** Bruk av årets budsjett, *fri scenekunst – prosjekt – dans* 2023. Alle kronebeløp i 1000 kroner.

	2019	2020	2021	2022	2023
Budsjett	26 000	26 689	28 942	29 952	32 830
+/- justeringer	1070	7823	12 415	6484	3900
Til disposisjon	27 070	34 512	41 357	36 436	36 730
– Tilsagn fra tidligere år	1200	6085	4525	3085	340
– Tildelt sum, årets budsjett ^a	24 800	20 604	24 417	26 867	32 490
– Særlige tiltak	1070	7823	12 415	6484	3900

a Ordinære bevilgninger fra årets avsetning fratrukket tidligere gitte tilsagn for året.

3.9 Fri scenekunst – kunstnerskap

Tilskuddsordningen har som formål å styrke scenekunstneres kunstneriske virksomhet. Den skal legge til rette for tidsbegrenset økonomisk forutsigbarhet for kunstnerisk videreutvikling samt gjøre det mulig å planlegge produksjon og formidling i tilskuddsperioden. Til denne ordningen kan scenekunstgrupper søke om årlige tilsagn for inntil fem år.

I 2023 ble ikke *fri scenekunst – kunstnerskap* utlyst fordi avsetningen var disponert gjennom tidligere tilsagn. Tilskuddsordningen utlyses som normalt i 2024.

3.10 Formidling/gjestespill

Ordningen har som formål å styrke formidlingen av norsk profesjonell scenekunst. Det er en målsetting å få presentert det beste av norsk scenekunst både nasjonalt og internasjonalt. Ordningen skal også stimulere til visninger av viktige utenlandske forestillinger i Norge.

↘ **Tabell 9** Søknader og tildelinger, *formidling/gjestespill* 2019–2023. Alle kronebeløp i 1000 kroner.

	2019	2020	2021	2022	2023
Antall behandlede søknader	175	142	107	178	256
Antall tildelinger	81	82	57	77	85
Tildelingsprosent, søknader	46 %	58 %	53 %	43 %	33 %
Samlet søknadssum	18 947	17 175	11 200	22 657	36 250
Tildelt sum, årets søknader	7480	5757	7049	7578	7790
Tildelingsprosent, søknadssum	39 %	34 %	63 %	33 %	21 %

3.10.1 Utvikling og tendenser

Av totalt 256 behandlede søknader i 2023 er det gitt tilskudd til 85 ulike prosjekter. Søknadstilfanget til denne ordningen har hatt en betydelig økning sammenlignet med fjoråret. Selv om de fleste behandlede søknadene i 2023 orienterer seg mot nasjonal formidling, ser vi at interessen for norske scenekunstproduksjoner i utlandet har økt betraktelig etter den merkbare nedgangen under og etter covid-19-pandemien. Av totalt 85 bevilgninger i 2023 er det fattet vedtak om tilskudd til visninger av i alt 42 norskproduserte forestillinger som har internasjonal formidling som formål.

Tilskuddsordningen *formidling/gjestespill* skal bidra til at produksjoner spilles mer og gjerne i andre områder enn der de er produsert. Det søkes svært ofte om tilskudd til videre formidling av forestillinger som er produsert med tilskudd fra ordningene for fri scenekunst i Kulturfondet.

Blant innkomne søknader i 2023 dominerer dans som scenisk uttrykksform. Dette ser ut til å være en varig tendens. Sjangerspredningen blant de øvrige gjestespilløknadene er likevel god. I tillegg til dans varierer de sceniske uttrykksformene mellom teater, performance, nysirkus, figurteater, fortellerteater og musikkteater. Flere av søknadene gjelder produksjoner som ikke umiddelbart faller inn under en definert sjanger. På den måten speiler disse sjangeroverskridende prosjektene en tiltakende tendens i den samtidige scenekunsten, der det kunstneriske uttrykket preges av overlapping mellom ulike sceniske sjangre.

3.10.2 Strategiske satsingsområder

Flere av tildelingene i 2023 sammenfaller med Kulturrådets strategiske satsingsområder og mål. Blant gjestespillprosjekter som er innvilget støtte i 2023, finner vi mange ulike prosjekter som bidrar til å fremme mangfold i scenekunsten. Det kan dreie seg sjangermangfold, etnisk og kulturelt mangfold og mang-

fold i tematikk og variasjon i scenekunstneriske praksiser. Forestillingene skal vises på geografisk spredte nasjonale arenaer som også inkluderer kulturhus.

3.10.3 Barn og unge

I løpet av 2023 er det behandlet i alt 88 søknader som er helt eller delvis rettet mot målgruppen barn og unge. Blant prosjektene som er gitt støtte, finner vi også her både sjangerspredning og variasjon i scenekunstneriske praksiser. Forestillingene skal vises på internasjonale arenaer og på ulike arenaer i Norge. Det ble fattet vedtak om bevilgning til i alt 31 forestillinger rettet mot denne målgruppen. Dette utgjør 35 prosent av søknadene.

3.10.4 Bærekraft

Når det gjelder søknader som først og fremst dreier seg om internasjonale visninger, har utvalget i senere år hatt tilbakevendende diskusjoner om bærekraften i slike tiltak. Blant annet har det blitt problematisert i hvilken grad det er bærekraftig å sende et stort kompani langt av gårde, eksempelvis til et annet kontinent, for kun å gjennomføre én visning. Utvalget vil fortsette å legge dette perspektivet til grunn for fremtidig søknadsbehandling.

✎ **Tabell 10** Bruk av årets budsjett, formidling/gjestespill. Alle kronebeløp i 1000 kroner.

	2019	2020	2021	2022	2023
Budsjett	8000	8000	7000	7000	8000
+/- justeringer	-519	-2185	-1853	+578	-210
Til disposisjon	7481	5815	5147	7578	7789
- Tildelt sum, årets budsjett	7481	5815	5147	7028 ^a	7789
- Særlige tiltak	0	0	0	550 ^b	0

^a Avsetning 28 000 kr overført fra scenekunsthøgskoleprosjektet.

^b Midler avsatt til særskilte utlysning: spillemidler.

3.11 Arrangørstøtte scenekunst

Tilskuddsordning for scenekunstarrangører skal legge til rette for bred og mangfoldig arrangørvirksomhet og styrke formidlingen av scenekunst over hele landet. Tilskuddene skal gi mulighet til å programmere scenekunstproduksjoner av høy kvalitet innenfor alle sjangre og for et mangfoldig publikum.

↘ **Tabell 11** Søknader og tildelinger, *arrangørstøtte scenekunst* 2019–2023. Alle kronebeløp i 1000 kroner.

	2019	2020	2021	2022 ^a	2023
Antall behandlede søknader	22	25	22	55	34
Antall tildelinger	9	15	11	26	15
Tildelingsprosent, søknader	40 %	60 %	50 %	47 %	44 %
Samlet søknadssum	30 502	66 989	40 706	71 818	64 680
Tildelt sum, årets søknader ^b	15 450	27 310	14 170	36 566	34 320
Tildelingsprosent, søknadssum	51 %	41 %	35 %	51 %	53 %

^a Alle tall for 2022 inkluderer søknader/tilskudd som også gjelder spillemidler og stimuleringsmidler.

^b Inkluderer tilsagn for kommende år.

3.11.1 Utvikling og tendenser

Videreføring av tilskudd til etablerte arrangører

Totalt lå 34 søknader til behandling i 2023. Det ble gitt tilskudd til i alt 15 arrangører. Fagutvalget har i sine vedtak og tilrådninger lagt vekt på å gi et økonomisk løft til flere av arrangørene som søkte om videreføring av det flerårige tilskuddet. Ni tiltak som allerede var inne på ordningen, fikk fornyet sin periode og ble videreført med flerårig tilskudd. Dette er arrangører som i stor grad bidrar til å understøtte mobiliteten og infrastrukturen i det frie scenekunstheltet, og som kan vise til god gjennomføringsevne ved tidligere arrangementer. Det er imidlertid en utfordring for nye arrangører å få plass blant de mer etablerte aktørene. En utfordring i søknadsbehandlingen har vært at flere av aktørene ikke har søkt på Norsk kulturfonds scenekunstavsetninger tidligere – eller at de søker om tilskudd til visning av enkeltforestillinger. Disse prioriteres ikke for tilskudd, og flere er henvist til å søke tilskuddsordningen *formidling/gjestespill* i første omgang.

To nye danseplattformer

Av 15 nye søkere til ordningen har 2 fått bevilget henholdsvis ettårig og fireårig tilskudd. Begge de to arrangørene har tatt initiativ til å etablere alternative kunstnerdrevne danseplattformer utenom de programmerende institusjonene i Oslo og Bergen. Det oslobaserte initiativet *Roaming Fantasies* satser på å skape en kunstnerkuratert festival for eksperimenterende dans og performance. Denne pilotutgaven av festivalen skal gjennomføres for første gang høsten 2024 og har som mål å utforske grenser,

friksjon og fantasi. Ambisjonen er å se på festivalformatet med et nytt blikk ved å presentere prosjekter som utfordrer og arbeider eksplisitt med å formulere kritikk gjennom kunstneriske praksiser, og som samtidig utfordrer den eneveldige kuratoren.

Festivalen *DanseRom* i Bergen ble gjennomført for første gang i 2022. Arrangøren er ambisiøs i sine mål om å bli en visningsplattform som vil komme det frie scenekunstheltet til gode. Visningsformatet, der det er mulig å vise kortere, men likevel helhetlige verk innenfor samtidsdans, vurderes som positivt av utvalget. Arrangøren presenterer også gode refleksjoner rundt sammenhengen mellom mangfold i programmeringen og å bidra til en aktiv publikumsutvikling ved å invitere publikum til et mangfold av danseopplevelser.

To av søknadene som ble behandlet i årets runde, representerer regionale kompetansesentra for dans, som fra og med 2021 mottar tilskudd direkte via statsbudsjettet.

Arrangørene har sammensatte roller som co-produsenter og formidlere, og de utgjør en nasjonal infrastruktur for distribusjon og formidling av scenekunst. Blant innkomne søknader finner vi en oppriktig vilje til å utvikle strategier for å styrke publikumsgrunlaget og stimulere til nye aktiviteter.

Pandemien fikk store negative konsekvenser for scenekunstarrangørene. Samtidig har pandemien bidratt til nytenkning ved at arrangører i større grad tar i bruk alternative formidlingsstrategier som går utover det tradisjonelle visningsrommet. Det er for eksempel flere forestillinger som trekker ut i naturen og i det offentlige rom. Interessen for stedsutvikling og scenekunstprosjekter som inviterer til lokal deltakelse, er også en tendens som har blitt forsterket av pandemien. Enkelte arrangører ønsker også å videreføre utforskningen av det digitale visningsformatet, som var et tiltak som kom i stand i forbindelse med pandemien. Her kan formålet være å tilgjengeliggjøre scenekunst for ulike målgrupper og kunstnere som ikke kan oppsøke den aktuelle festivalen fysisk. Det skal også nevnes at arrangørene har tatt en mer co-produserende rolle overfor scenekunstnere i påvente av senere muligheter for visning av forestillinger.

3.11.2 Særskilte forhold av betydning

To av søknadene i denne runden er fra regionale kompetansesentre. Disse to sentrene ble sammen med de øvrige kompetansesentrene – til sammen elleve tiltak – flyttet fra Norsk kulturfond til statsbudsjettets kapittel 320, post 74 i 2021. Flyttingen innebar en betydelig økning av det årlige tilskuddet. I forbindelse med flyttingen var følgende presisert i Prop. 1 S (2020–2021) for budsjettåret 2021: «Økningen skal bidra til at regionale

kompetansesentre for dans kan videreutvikle sin virksomhet, herunder arbeidet med kompetansehevende tiltak rettet mot profesjonelle dansere, koreografer og produsenter mv. og publikumsrettede tiltak.»

De to aktuelle tiltakene ble ved fjorårets behandling av arrangørstøtteordningen vedtatt videreført kun for ett år, samtidig som det ble varslet utfasing av tiltakene fra Norsk kulturfonds avsetning *arrangørstøtte scenekunst*. I lys av den betydelige økningen av statstilskuddet forstår fagutvalget det slik at statstilskuddet også omfatter programmering av scenekunst. Videre har fagutvalget tatt til etterretning at kompetansesentrene er berørt av at virksomheter med fast årlig statstilskudd normalt ikke innvilges støtte fra Norsk kulturfond. Unntak kan gjøres dersom det omsøkte tiltaket ligger utenfor tiltakets kjerneoppgaver. Formidling av scenekunst vurderes å representere en kjerneoppgave i de aktuelle tiltakenes virksomheter.

I lys av det ovenstående fattet utvalget vedtak om å opprettholde utfasingen av tiltakene slik at tilskuddet for 2024 er redusert med 50 prosent av siste bevilgede beløp. Tilskuddet opphører fra og med 2025.

3.11.3 Strategiske satsingsområder

Flere av tildelingene i årets behandlingsrunde er sammenfallende med Kulturrådets strategiske satsingsområder og mål. Scenekunstarrangørene som tildeles midler i denne runden, representerer et mangfold når det gjelder både formspråk, tematikker, målgrupper og formidlingsformer.

3.11.4 Barn og unge – et mangfold av publikumsgrupper

Samtlige tiltak som er prioritert for tilskudd over arrangørstøtteordningen, beskriver uttalte satsinger rettet mot målgruppen barn og unge eller hele familien som del av sitt program.

3.11.5 Geografi

Den geografiske spredningen og sjangerbredden blant søknadene sett under ett var god og gjenspeiles også i tildelingene.

3.11.6 Bærekraft

I økende grad registreres det at flere arrangører avvikler festivaler og arrangementer på en måte som reduserer miljøbelastningen.

↘ **Tabell 12** Bruk av årets budsjett, *arrangørstøtte scenekunst 2019–2023*. Alle kronebeløp i 1000 kroner.

	2019	2020	2021	2022	2023
Budsjett	16 812	16 247	16 182	17 426	17 426
+/- justeringer	0	+565	+1853	+9341	+4960
Til disposisjon	16 812	16 812	18 035	26 767	22 386
– Tilsagn fra tidligere år	9875	6950	15 978	15 936	15 411
– Tildelt sum, årets budsjett ^a	6937	3582	834	1490	2015
– Særlige tiltak	0	565	0	9341	4960
Totalt	0	5715	1223	0	0

^a Tildelt sum, årets budsjett inkluderer tildelinger gitt i utvalgsmøtene og vedtatte tilråding, men ikke tilsagn gitt for kommende år.

3.12 Scenekunsthaglige tiltak og publikasjoner

Ordningen har som formål å styrke den faglige utviklingen og kompetanseutvekslingen på det profesjonelle scenekunsthagfeltet.

↘ **Tabell 13** Søknader og tildelinger, *scenekunsthaglige tiltak og publikasjoner 2019–2023*. Alle kronebeløp i 1000 kroner.

	2019	2020	2021	2022	2023
Antall søknader	83	59	68	64	67
Antall tildelinger	43	26	28	35	29
Tildelingsprosent, søknader	52 %	44 %	41 %	55 %	43 %
Samlet søknadssum	15 125	12 916	12 754	21 340	19 074
Tildelt sum, årets søknader	4870	3666	9049	10 164	8242
Tildelingsprosent, søknadssum	32 %	28 %	71 %	48 %	43 %

3.12.1 Utvikling og tendenser

Antallet søknadsfrister er fra og med 2023 redusert fra fire til to. Foranledningen er at søknadstilfanget til ordningen har vært varierende og på et forholdsvis lavt nivå. Antallet søknader til årets to søknadsrunder har samlet sett ikke vært vesentlig større enn de foregående årene, men antallet søknader som har ligget til grunn for utvalgets vurderinger i hver av de

to rundene, har vært større. Utvalget har opplevd at vurderingsgrunnlaget blir bedre ved å se flere søknader i sammenheng og vil på den måten kunne legge til rette for mer interessante diskusjoner i utvalget.

Av totalt 67 behandlede søknader i 2023 er det gitt tilskudd til 29 ulike prosjekter. I likhet med tidligere år domineres søknader og tildelinger av ulike typer kurs, seminarer og workshops. Flere av søknadene gjelder også gjentakende tiltak og tiltak som tidligere har mottatt tilskudd over ordningen. En positiv tendens som har gjort seg gjeldende i løpet av de senere årene, er at antallet søknader som gjelder ulike former for publikasjoner, fortsetter å øke. Å stimulere til økt produksjon av faglitteratur på scenekunstmrådet har vært en av hovedmålsettingene med ordningen, og det er åpnet opp for flere typer publisering. I tillegg til bokpublikasjoner kan det også søkes tilskudd til ulike nettpublikasjoner, podkaster og andre dokumentasjonsprosjekter. I alt 14 av 67 søknader i 2023 gjelder tilskudd til ulike publikasjonsprosjekter. Det er gitt tilskudd til åtte svært ulike prosjekter, som alle holder høy kunstnerisk kvalitet.

Det totale søknadstilfanget bidrar til en positiv representasjon når det gjelder sjanger- og uttrykksmangfold. Det er stor variasjon i typen omsøkte tiltak. Normalt avvises svært få søknader da innkomne søknader treffer ordningens formål på en god måte. Tildelingsandelen i 2023 er på 43 prosent.

3.12.2 Mangfold og geografi

Blant tiltakene som er prioritert for tilskudd, er det stor sjangerspredning og variasjon i scenekunstneriske praksiser. Hovedvekten av årets søknader er fra søkere med Oslo-tilhørighet. Dernest er søkere fra Vestland og Trøndelag blant de mest aktive. Mange av tiltakene som mottar tilskudd over denne ordningen, har imidlertid et større nedslagsfelt langt utover søkers hjemfylke. På den måten vil tiltakene bidra til kompetanseheving for scenekunstheltet som helhet. Til sammen bidrar de ulike tiltakene med et mangfold av tilbud for lokale scenekunstnere rundt i landet.

Å stimulere til økt produksjon av faglitteratur på scenekunstmrådet har vært et av hovedmålene med ordningen. Flere gode publikasjonsprosjekter er bevilget tilskudd i løpet av 2023. Til sammen ivaretar prosjektene både sjangerbredde og mangfold i scenekunsten.

3.12.3 Barn og unge

I løpet av 2023 er det behandlet i alt elleve søknader rettet helt eller delvis mot målgruppen barn og unge. Av disse er det fattet vedtak om bevilgning til i alt seks tiltak. En del av disse søknadene er imidlertid bare delvis

rettet mot barn og unge ved siden av et voksent publikum. Fagutvalgets vurdering av søknadene som retter seg utelukkende mot barn og unge, er ofte at de faller utenfor ordningens formål da de vanskelig kan vurderes som kompetansehevende for det profesjonelle feltet.

✘ **Tabell 14** Bruk av årets budsjett, scenekunsthaglige tiltak og publikasjoner 2019–2023. Alle kronebeløp i 1000 kroner.

	2019	2020	2021	2022	2023
Budsjett	4500	5000	10 248	10 248	7956
+/- justeringer	+370	-834	-1209	-233	-164
Til disposisjon	4870	4166	9039	10 015	7792
- Tilsagn fra tidligere år	0	0	0	5348	3056
- Tildelt sum, årets budsjett ^a	4870	4166	9039	4667	4736

^a Inkluderer tildelinger gitt i utvalgsmøtene og vedtatte tilrådinger, men ikke tilsagn gitt for kommende år.

Kilder

- Berge, O. K., Berg, I. T., Kleppe, B. R. & Hjemdahl, A.-S. (2022). *Mobilisering for mobilitet. Formidling av fri scenekunst*. Kulturrådet. <https://www.kulturdirektoratet.no/web/guest/vis-publikasjon/-/mobilisering-for-mobilitet-fri-scenekunst-og-formidling>
- Gram, I., Busch, R. & Thorbjørnsrud, T. (2023). *Kvalitativ studie av musikk- og scenekunstneres arbeidssituasjon etter koronapandemien*. Proba samfunnsanalyse. <https://www.kulturdirektoratet.no/web/guest/vis-publikasjon/-/kvalitativ-studie-av-musikk-og-scenekunstneres-arbeidssituasjon-etter-koronapandemien>
- Lauvstad, M. (14. desember 2023). Framtidas teater er intersosialt. *Klassekampen*. <https://klassekampen.no/artikkel/2023-12-14/framtidas-teater-er-intersosialt>